

تبیین ژئوپلیتیک مقاومت در خاورمیانه با تاکید بر اسرائیل و فلسطین

دکتر علیرضا محرابی، مهدی حیدریان

۱ - (استاد جغرافیای سیاسی دانشگاه شهید بهشتی)

۲ - (دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیای سیاسی، دانشگاه شهید بهشتی)

چکیده:

این مقاله به بررسی تبیین ژئوپلیتیک جغرافیای مقاومت در خاورمیانه به ویژه در زمینه تضاد های میان اسرائیل و فلسطین می پردازد. در ابتدا مفهوم جغرافیای مقاومت به عنوان یک استراتژی سیاسی و اجتماعی در برابر اشغال و نابرابری ها تحلیل می شود. سپس با تاکید بر تاریخچه تحولات سیاسی و اجتماعی در این منطقه، به بررسی نقش جغرافیای فیزیکی و انسانی در شکل دهی به هویت ملی و مقاومت فلسطینیان و استراتژی های دفاعی اسرائیل پرداخته می شود. عوامل مختلفی از جمله تاریخ، سیاست، اقتصاد و دین در شکل گیری جغرافیای مقاومت موثر بوده اند. در این مقاله با تحلیل عوامل جغرافیایی، سیاسی و ایدئولوژیکی تاثیر جغرافیا بر شکل گیری، استراتژی ها و تحولات مقاومت فلسطینی مورد مطالعه قرار می دهد.

واژگان کلیدی: ژئوپلیتیک مقاومت، خاورمیانه، اسرائیل و فلسطین

مقدمه:

پاول روتلج، فرانس فانون، ژوزوئه دوکاسترو، ادوارد سعید بنیان گذاران ژئوپلیتیک مقاومت هستند که از تعاریف مطرح شده آنها نتیجه میگیریم ژئوپلیتیک مقاومت سازمان های غیر دولتی و جنبش های بومی مردمی هستند که به صورت شبکه های ملی و بین المللی می باشند. مقاومت از قدرت تولید می شود و دارای ایدئولوژیک هایی می باشد که انواع سیستم های فکری و فلسفی را در بر می گیرد که از جمله به مقاومت اسلامی اشاره می کنیم. مقاومت اسلامی در برابر ظلم، تجاوز و اشغالگری سلطه استکبار و متحدان آنها شکل گرفته و هدفش حفظ حقوق، دفع ستم و رفع اشغال است. محور مقاومت یا جبهه مقاومت به مجموعه ای از کشورها و همچنین گروه های نظامی مسلمان گفته می شود که هدف آنها پایان دادن به تسلط غرب و دفاع از آزادی فلسطین است.

منازعه اسرائیل و فلسطین ، که ریشه های آن به اوایل قرن بیستم بر می گردد، نه تنها به دلایل تاریخی و فرهنگی، بلکه به عوامل جغرافیایی و ژئوپلیتیکی نیز مرتبط است. (سعید، ۱۹۹۳)

موقعیت ژئوپلیتیکی و استراتژیکی متحدان ایران از جمله حزب الله لبنان، جنبش جهاد اسلامی و جنبش حماس در مجاورت مرزهای اسرائیل بر اهمیت آنها در محور مقاومت افزوده است. علاوه بر حزب الله لبنان و مبارزان فلسطینی، ایران با حمایت از متحدان اسلامی غیردولتی خود مانند (انصارالله یمن ، حشدالشعبی عراق) و همکاری های دولتی (عراق ، سوریه ، ترکیه، پاکستان، کره شمالی) با ارائه کمک مستشاری و مشاوره نسبت به تقویت آنها اقدام کرده است. محور یا جبهه مقاومت از اتحاد و همبستگی بازیگران غیردولتی و همکاری و مشارکت بازیگران دولتی تشکیل شده است. رهبری محور مقاومت اسلامی بر عهده جمهوری اسلامی ایران است که در طی سالیان اخیر در مواجهه با اقدامات رژیم صهیونیستی در فلسطین و لبنان ، گسترش گروهک های تکفیری در سوریه و عراق و سلطه آمریکا بر خاورمیانه شکل گرفت.

به طور کلی هدف این مقاله بررسی چگونگی تاثیر جغرافیای مقاومت بر دینامیک های سیاسی و اجتماعی در منازعه اسرائیل و فلسطین است.

مبانی نظری:

جغرافیای سیاسی

جغرافیای سیاسی به مطالعه تاثیر جغرافیا بر سیاست و روابط بین الملل می پردازد. این علم به بررسی چگونگی تاثیر ویژگی های جغرافیایی بر ساختار های قدرت و سیاست گذاری های دولتی توجه دارد. در زمینه منازعه اسرائیل و فلسطین جغرافیای سیاسی به تحلیل چگونگی تاثیر زمین، منابع طبیعی و موقعیت های استراتژیک بر تصمیمات سیاسی و نظامی دو طرف می پردازد. (حافظ نیا، ۱۳۸۲)

هویت ملی

هویت ملی به عنوان یکی از عناصر کلیدی در شکل گیری جغرافیای مقاومت مطرح است. هویت ملی فلسطینیان به شدت تحت تاثیر تاریخ ، فرهنگ و جغرافیا قرار دارد. مقاومت فلسطینیان در برابر اشغال اسرائیل نه تنها به دلیل فشار های سیاسی، بلکه به دلیل نیاز به حفظ هویت فرهنگی و ملی خود شکل می گیرد. (Anderson, 1983) این هویت ملی به عنوان عاملی مهم در بسیج اجتماعی و شکل دهی به استراتژی های مقاومت عمل می کند. در مورد فلسطینیان هویت ملی به شدت تحت تاثیر تجارب تاریخی مانند روز نکبت و اشغال سرزمین های فلسطینی قرار دارد. این تجارب نه تنها احساس تعلق به یک سرزمین را تقویت کرده بلکه در شکل گیری نهاد های اجتماعی و سیاسی مقاومت نیز نقش موثری داشته است. (خالدی، ۱۳۷۶)

به عنوان مثال ادبیات، موسیقی و هنر فلسطینی به ابزاری برای بیان هویت ملی و مقاومت تبدیل شده اند. این ابعاد فرهنگی نه تنها در تقویت هویت ملی فلسطینیان موثر است، بلکه به تقویت روحیه مقاومت و یکپارچگی اجتماعی نیز کمک می کند.

نظریه مقاومت

نظریه مقاومت به بررسی چگونگی شکل گیری و توسعه مقاومت در برابر اشغال و نابرابری های اجتماعی می پردازد. این نظریه بیان می کند که مقاومت اجتماعی می تواند به عنوان یک پاسخ به فشار های خارجی و نابرابری های داخلی شکل بگیرد. در زمینه فلسطین، مقاومت به عنوان یک استراتژی برای حفظ هویت و حقوق ملی در برابر اشغال اسرائیل تعریف شود. (پاول روتلج، ۱۳۸۱) این نظریه بر این اصل تاکید دارد که گروه های تحت ستم، به ویژه در بافت های فرهنگی و اجتماعی خاص، قادر به شکل دهی مختلف مقاومت هستند. در فلسطین مقاومت به اشکال مختلفی از جمله مقاومت مسلحانه، غیر مسلحانه، فرهنگی و سیاسی بروز کرده است. مقاومت فلسطینیان به ویژه در برابر سیاست های اسرائیل، نه تنها به عنوان یک واکنش به اشغال، بلکه به عنوان یک تلاش برای احیای هویت ملی و حقوق خود نیز تعریف می شود. این مقاومت می تواند به شکل تظاهرات، اعتصابات و فعالیت های فرهنگی و اجتماعی ابراز شود و به عنوان یک استراتژی برای جلب توجه جامعه بین الملل و افزایش فشار بر اسرائیل عمل کند.

ژئوپلیتیک خاورمیانه

خاورمیانه به عنوان یک منطقه ژئوپلیتیک با ویژگی های خاص خود، به مطالعه روابط پیچیده بین کشور ها و گروه های مختلف می پردازد. در این منطقه عوامل تاریخی، فرهنگی و اقتصادی به شدت بر روابط سیاسی تاثیر می گذارند.

تحلیل ژئوپلیتیکی منازعه اسرائیل و فلسطین نیازمند درک عمیق از این عوامل و چگونگی تاثیر آنها بر دینامیک های قدرت در منطقه است. (متقی، ۱۳۹۹)

به عنوان مثال، تاثیرات جنگ های گذشته، توافق های صلح و مداخلات بین المللی بر شکل گیری وضعیت کنونی و تلاش های صلح در این منطقه تاثیر گذار است.

پس از جنگ جهانی، جهان به سمتی حرکت کرد که قطب های جهانی چه در نظام دو قطبی با وجود شوروی و آمریکا و چه پس از آن که آمریکا برای چند دهه تنها ابر قدرت مطرح بود اجازه پیگیری سیاست مستقلی را به کشور ها نمی دادند بلکه سیاست های خواست خود را بر کشورها تحمیل می کردند و تعدادی از کشور ها حاضر به پذیرش سیاست های تحمیلی قطب های جهانی نبودند و سیاست های خود را قبول داشتند مقاومت کردند به همین خاطر جغرافیای مقاومت شکل گرفت.

امروزه یکی از مهمترین سیاست های جهان اسلام در شرایط کنونی مسئله فلسطین و مبارزه با رژیم اشغالگر صهیونیستی می باشد و قرار گرفتن فضای ژئوپلیتیکی فلسطین و رژیم صهیونیستی در خاورمیانه در این منطقه جغرافیای مقاومت برای مبارزه با رژیم اشغالگر مورد توجه قرار گرفته است و محور مقاومت را شکل داده است. محور مقاومت حاصل رویداد تاریخی که در اواخر قرن ۲۰ و اوایل قرن ۲۱ میلادی در مواجهه با اقدامات رژیم صهیونیستی در فلسطین، لبنان و سوریه و گسترش داعش در سوریه و عراق و حضور آمریکا در منطقه شکل گرفته و اقدامات مهمی انجام داده و به موفقیت های بزرگی دست پیدا کرده است. (صلح میرزایی، ۱۳۹۸)

جغرافیای کنونی کشورهای جبهه مقاومت توانسته رژیم صهیونیستی را محاصره کند و چالش های امنیتی و جغرافیایی را برای رژیم صهیونیستی به وجود بی آورد که می توان به وجود مبارزان فلسطینی در غزه و کرانه باختری، وجود رزمندگان حزب الله لبنان در جنوب لبنان و حضور ایران در منطقه خاورمیانه اشاره کرد. (موسوی، ۱۴۰۳)

ایدئولوژی های تشکیل محور مقاومت در خاورمیانه صهیونیسم ستیزی، آمریکا ستیزی، اسلام گرایی شیعه، امپریالیسم ستیزی، جهادگرایی و غرب ستیزی است.

محور مقاومت از ابتدای تشکیل اقدامات و دستاورد هایی داشته است که آن را به یک بازیگر مهم منطقه ای و تا حدودی بین المللی تبدیل کرده است. از جمله این اقدامات این محور مبارزات گروه های فلسطینی و حزب الله لبنان در مقابل اقدامات اشغالگرانه رژیم صهیونیستی، مبارزه کشور های ایران عراق سوریه و گروه های مقاومت در مقابل گسترش نفوذ داعش در عراق و سوریه، مقابله با تهاجم کشور های عربی به یمن توسط انصارالله و در نهایت به چالش کشیدن آمریکا و اسرائیل از شروع طوفان الاقصی می باشد. (شاپوری، ۱۴۰۱)

یکی از اقدامات مهم محور مقاومت مبارزات و ایستادگی علیه اقدامات اشغالگرانه و جنایت های رژیم صهیونیستی می باشد زیرا با تشکیل اسرائیل در سال ۱۹۴۸ با حمایت انگلیس و آمریکا ضربه سنگینی بر پیکره جهان اسلام وارد شد و مبارزه با این رژیم علاوه بر اینکه به یکی از اعتقادات دینی و ایدئولوژی محور مقاومت تبدیل شد به عنوان بزرگترین دشمن واقعی محور مقاومت شکل گرفت. (موسوی، ۱۴۰۳)

هدف ژئواستراتژیکی اسرائیل اشغال سرزمینی از رود نیل تا فرات بود و تلاش می کند از طریق اشغال نظامی، صنعتی و فرهنگی بلکه گسترش شهرک سازی در سرزمین اشغالی و ماجرت یهودیان جهان در این سرزمین هدف خود را برای گسترش ژئوپلیتیکی سرزمینی خود تحقق ببخشد و برای این اقدام منتظر موافقت سازمان ملل و رضایت دولت ها نمیشیند ولی با هوشیاری و ایستادگی محور مقاومت و مسلمانان این اقدام ناکام مانده است و اگر محور مقاومت رژیم صهیونیستی را زمین گیر نکرده بود دنیای اسلام شاهد اشغالگری سرزمین های منطقه از لبنان گرفته تا عراق، خلیج فارس و اردن و..... بودیم. محور مقاومت با ایستادگی توانست جنوب لبنان و غزه را از دست رژیم صهیونیستی آزاد کند و مبارزان و جوانان فلسطینی که با سنگ از خود

دفاع می کردند مسلح شوند و جنوب لبنان توسط رزمندگان حزب الله محافظت شود. جبهه مقاومت توانست نقش مهمی در انتفاضه اول و دوم، جنگ ۳۳ روزه لبنان و جنگ های متعدد غزه مانند جنگ ۲۲ روزه غزه و در آخر عملیات بزرگ طوفان الاقصی ایفا کند و موجب افتخار تمام ملت های منطقه، جهان اسلام و همه انسان های آزادی خواه جهان شود. (چامسکی، ۱۴۰۲)

یکی از کشور هایی که نقش استراتژیکی مهم و اساسی را در راهبرد جبهه مقاومت و دفاع از آرمان های فلسطین دارد کشور جمهوری اسلامی ایران است که با حمایت های مالی و کمک های مستشاری، تسلیحاتی و آموزش نظامی به رزمندگان جبهه مقاومت سعی می کند که اسرائیل را به چالش بیندازد البته ناگفته نماند گروه های مقاومت کاملاً مستقل هستند م گروه های شبه نظامی ایران نیستند و به فرمایش رهبر انقلاب ((از محور مقاومت حمایت می کنیم اما گروه های مقاومت خود تصمیم می گیرند و اقدام می کنند)).

روش تحقیق

این تحقیق به صورت تحلیلی - توصیفی طرحی شده و هدف آن بررسی و تحلیل ابعاد مختلف ژئوپلیتیک مقاومت در خاورمیانه و به ویژه در زمینه اسرائیل و فلسطین است. با توجه به ماهیت موضوع مورد مطالعه، گردآوری داده ها و اطلاعات بر مبنای روش کتابخانه ای صورت گرفته و از منابع داخلی و خارجی مکتوب در این زمینه استفاده شده است.

یافته های تحقیق

۱) تعریف و ابعاد ژئوپلیتیک مقاومت

مقاومت به عنوان یک مفهوم اجتماعی و سیاسی

مقاومت در خاور میانه به عنوان یک پدیده پیچیده اجتماعی - سیاسی تعریف می شود که شامل عناصر هویتی، اقتصادی و فرهنگی است. به گفته ادوارد سعید (مقاومت به عنوان یک عمل سیاسی و اجتماعی نه تنها به مبارزه با اشغال مربوط می شود بلکه به حفظ هویت، فرهنگ و تاریخ یک ملت نیز مربوط است).

۲) عوامل موثر بر ژئوپلیتیک مقاومت

موقعیت جغرافیایی استراتژیک: موقعیت جغرافیایی اسرائیل و فلسطین در قلب خاورمیانه، این منطقه را به یک کانون رقابت قدرت بین بازیگران منطقه ای و بین المللی تبدیل کرده است. این موقعیت استراتژیک، امکان دسترسی به منابع مهم و کنترل مسیر های تجاری را فراهم می کند و در نتیجه اهمیت ژئوپلیتیکی منطقه را افزایش میدهد. (آندرسون، ۱۳۹۹)

عوامل تاریخی: تاریخ طولانی درگیری ها و اشغال سرزمین فلسطین به عنوان یک عامل کلیدی در شکل گیری ژئوپلیتیک مقاومت شناخته می شود. ادوارد سعید بیان می کند که تاریخ اشغال و ستم هایی که بر فلسطینیان رفته، نه تنها به یک تجربه فردی، بلکه به یک تجربه جمعی تبدیل شده است.

این تجربیات تاریخی به شکل گیری هویت ملی و احساس مقاومت در برابر اشغال منجر شده است. (چامسکی، ۱۴۰۲)

عوامل خارجی: نقش قدرت های خارجی مانند قدرت های غربی (ایالات متحده و بریتانیا) در حمایت با عدم حمایت از فلسطینیان و تاثیر آن بر تحولات منطقه ای نیز به عنوان یکی از عوامل مهم در شکل گیری ژئوپلیتیک مقاومت شناسایی شده است. سعید تاکید می کند که قدرت های غربی، به ویژه بریتانیا و ایالات متحده نقش کلیدی در شکل گیری و تداوم وضعیت کنونی در فلسطین و خاورمیانه ایفا کرده اند. او به قرار داد بالفور (۱۹۱۷) و تاسیس دولت اسرائیل در سال ۱۹۴۸ اشاره می کند و توضیح می دهد که چه گونه این اقدامات به عنوان بخشی از سیاست های استعماری و امپریالیستی غربی منجر به تبعیض و اشغال سرزمین فلسطینیان شده است. (خانی، ۱۴۰۲)

ایدئولوژی و هویت: ایدئولوژی ها و هویت های ملی و مذهبی نقش مهمی در شکل دهی به اهداف و استراتژی های مقاومت ایفا می کنند. ایدئولوژی های مختلف، مانند ملی گرایی فلسطینی، اسلام گرایی و صهیونیسم، به طرفین منازعه انگیزه می دهند تا برای دستیابی به اهداف خود مبارزه کنند. (شاپوری، ۱۴۰۱)

۳. شکل های مقاومت

مقاومت مسلحانه و غیر مسلحانه: یا فته ها نشان می دهد که گروه های مختلف فلسطینی از دو نوع مقاومت، یعنی مسلحانه و غیر مسلحانه استفاده می کنند. در بررسی های خود به این نکته اشاره می کند که برخی گروه ها به مبارزات مسلحانه روی می آورند، در حالی که دیگران بر فعالیت های غیر مسلحانه تاکید دارند.

مقاومت مسلحانه: خود به تاریخ مقاومت مسلحانه فلسطینیان از جمله شکل گیری گروه های مختلف مسلح، مانند فتح، حماس و تاثیرات آنها بر سیاست و جامعه فلسطینی می پردازد. او همچنین به این نکته اشاره می کند که مقاومت مسلحانه می تواند به طور موقت به عنوان یک ابزار برای جلب توجه جهانی و ایجاد فشار بر اسرائیل عمل کند. مقاومت غیر مسلحانه: خوی تاکید می کند که این نوع مقاومت، که شامل اعتراضات مسالمت آمیز، اعتصابات و فعالیت های اجتماعی و فرهنگی است، می تواند به عنوان یک روش موثر برای جلب حمایت بین الملل و ایجاد تغییرات در سیاست های اسرائیل عمل کند. (محمدی، ۱۳۹۸)

استفاده از رسانه ها: گروه های فلسطینی به طور فزاینده ای از رسانه های اجتماعی و بین المللی برای گسترش پیام های خود و جلب حمایت جهانی استفاده می کنند. به گفته سارا الکاسمی (Al-kasemi, 2022) این امر به آنها کمک کرد تا تصویر خود را در سطح جهانی تقویت کنند و توجهات را به سمت مشکلات انسانی در مناطق اشغالی جلب کنند.

۴. تاثیرات بر سیاست های منطقه ای و بین المللی

تغییر در سیاست های کشورهای عربی: تحقیق نشان می دهد که ژئوپلیتیک مقاومت می تواند بر سیاست های کشورهای عربی تاثیر بگذارد و موجب تغییر در رویکرد آنها نسبت به اسرائیل و فلسطین شود. عزمی بشاره به این نکته اشاره می کند که بسیاری از کشورهای عربی در دهه های اخیر تغییراتی در اولویت های سیاست خارجی خود داده اند. به ویژه پس از بهار عربی و تحولات داخلی در برخی از کشورهای عربی، توجه این کشورها به مسائل داخلی و چالش های اقتصادی و اجتماعی افزایش یافته است. این تغییر اولویت ها ممکن است منجر به کاهش توجه به مسائل فلسطین و مقاومت در برابر اشغال اسرائیل شود. (حسینی ۱۳۸۰)

نقش نهاد های بین المللی: سازمان های بین المللی و حقوق بشر به تاثیرات مقاومت در خاورمیانه توجه بیشتری دارند و این موضوع می تواند به فشار بر اسرائیل برای تغییر سیاست های خود منجر شود. سازمان عفو بین الملل و هیومن رایتس واچ در گزارش های خود به نقض حقوق بشر در مناطق اشغالی اشاره کرده اند. گزارش های هیومن رایتس واچ

می توانند در تصمیم گیری های نهاد های بین المللی مانند سازمان ملل متحد و کشورهای غربی تاثیر بگذارند. این نهاد ها ممکن است بر اساس این گزارش ها، تحریم هایی علیه اسرائیل وضع کنند یا به دنبال راهکار هایی برای حل منازعه باشند. این موضوع می تواند به تغییرات در سیاست های دولتی و بین المللی نسبت به اسرائیل و فلسطین منجر شود. (شهیدانی، ۱۳۹۹)

۵. چالش ها و موانع

تفرقه داخلی: یکی از چالش های کلیدی در میان گروه های فلسطینی، تفرقه سیاسی و عدم انسجام درونی است. این اختلافات عمدتاً ناشی از تفاوت های ایدئولوژیک، رقابت های سیاسی و مداخلات خارجی است که مانع از ایجاد یک جبهه متحد در برابر رژیم اشغالگر می شود. (بقائی، ۱۴۰۳، وزارت امور خارجه) تفرقه داخلی میان گروه های فلسطینی پیامد هایی دارد که می توان به افزایش آسیب پذیری در برابر اقدامات رژیم صهیونیستی یا کاهش حمایت مردمی و منطقه ای از آرمان فلسطین اشاره کرد. برای اینکه بتوان جلوی تفرقه سیاسی میان گروه های فلسطینی گرفت راهکار هایی وجود دارد که عبارتند از (ایجاد یک ساختار سیاسی واحد که بتواند نماینده همه گروه های فلسطینی باشد)، (تقویت دیپلماسی داخلی برای کاهش اختلافات و افزایش هماهنگی میان جناح های مختلف)، (مقابله با نفوذ خارجی که موجب تشدید اختلافات می شود).

سرکوب و خشونت: سرکوب های شدید توسط نیرو های اسرائیلی و استفاده از خشونت به عنوان موانع عمده ای در مسیر مقاومت شناخته می شود. علی نوری تاکید می کند که این اقدامات می تواند روحیه مقاومت را تضعیف کند و همچنین این

خشونت ها بر روحیه و توانایی مردم برای سازماندهی و مقاومت تاثیر می گذارد و منجر به ترس و نا امیدي در میان مردم می شود و توانایی آنها برای مقاومت را کاهش می دهد . البته راهکار هایی وجود دارد که می توان به تقویت آگاهی عمومی و آموزش ، استفاده از فناوری های نوین و تامین حمایت بین المللی اشاره کرد.(افتخاری، ۱۴۰۱)

تجزیه و تحلیل

ژئوپلیتیک مقاومت به معنای استراتژی هایی است که کشور های تحت فشار یا اشغال به ویژه در خاور میانه، برای مقابله با تهدیدات خارجی و حفظ هویت ملی خود به کار می برند. این مفهوم در مورد فلسطین و اسرائیل به ویژه در سال های اخیر اهمیت زیادی یافته است، زیرا گروه های مختلف فلسطینی مانند حماس و جهاد اسلامی به عنوان نماد های مقاومت در برابر اسرائیل شناخته می شوند.(قاسمی، ۱۳۹۶)

درگیری اسرائیل و فلسطین ریشه در تاریخ و مسائل هویتی عمیق دارد. از تاسیس اسرائیل در سال ۱۹۴۸ و جنگ های پس از آن تا انتفاضه ها و آخرین درگیری ها، این موضوع به یک چالش ژئوپلیتیک تبدیل شده است. عوامل مختلفی مانند مسائل مرزی، حقوق بشر و مهاجرت در این درگیری نقش دارند.(صدرالدین کرمی، ۱۴۰۱)

بازیگران مختلفی در این زمینه حضور دارند ، از جمله ایران ، ترکیه و کشور های عربی. ایران به عنوان حامی گروه های مقاومت فلسطینی نقش کلیدی در ژئوپلیتیک مقاومت ایجاد می کند. کشور های عربی نیز، به ویژه در دوره اخیر به دنبال ایجاد روابط جدید با اسرائیل و کاهش تنش ها هستند.(محمدی، ۱۳۹۸)

تاثیرات اجتماعی و اقتصادی این درگیری بر زندگی مردم فلسطینی و اسرائیلی قابل توجه است . فقر ، بیکاری و نا امنی اجتماعی در مناطق فلسطینی به عنوان پیامدهای مستقیم این درگیری ها مطرح هستند. در عین حال امنیت و ثبات اقتصادی در اسرائیل نیز تحت تاثیر این درگیری ها قرار دارد.

آینده این درگیری به شدت وابسته به تحولات سیاسی و اجتماعی در خاور میانه و همچنین موضع گیری های قدرت های بزرگ مانند ایالات متحده و اتحادیه اروپا است. تلاش ها برای ایجاد صلح و توافقات جدید ممکن است به کاهش تنش ها کمک کند. اما چالش های عمیق هنوز باقی خواهد ماند.(متقی، ۱۳۹۹)

نتیجه گیری

در نهایت تبیین ژئوپلیتیک مقاومت در خاورمیانه به ویژه در زمینه درگیری اسرائیل و فلسطین، یک موضوع پیچیده و چند بعدی است که نیازمند توجه به عوامل تاریخی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی است. این مقاله نشان داد که مقاومت فلسطینیان در برابر اشغال و نقض حقوق بشر نه تنها به عنوان یک واکنش طبیعی به شرایط موجود، بلکه به عنوان یک استراتژی ژئوپلیتیک برای حفظ هویت ملی و استقلال آنها نیز قابل تحلیل است.

با توجه به تاریخچه درگیری ها و تحولات سیاسی، مشخص است که بازیگران مختلف منطقه ای و بین المللی در شکل دهی به این ژئوپلیتیک نقش دارند. حمایت های ایران از گروه های مقاومت، تغییرات در روابط کشور های عربی با اسرائیل و موضع گیری قدرت های بزرگ همچون ایالات متحده، همگی عواملی هستند که بر آینده این درگیری تاثیر می گذارند.

علاوه بر این، نتایج اجتماعی و اقتصادی این درگیری ها نه تنها بر فلسطینیان بلکه بر اسرائیلی ها نیز تاثیر گذار است. امنیت و ثبات در این منطقه به شدت به توانایی طرفین در دستیابی به یک راه حل پایدار بستگی دارد.

در نهایت، به نظر می رسد که بدون در نظر گرفتن حقایق تاریخی و واقعیت های اجتماعی، هرگونه تلاش برای رسیدن به صلح و ثبات در خاورمیانه با چالش های جدی مواجه خواهد شد. بنابراین تبیین ژئوپلیتیک مقاومت باید به عنوان یک فرایند مستمر و پویا در نظر گرفته شود که نیاز به بررسی و تحلیل مداوم دارد.

منابع

- (۱) خالدی رشید، (۲۰۰۶)، قفس آهنین: داستان مبارزه فلسطینی ها برای تشکیل دولت، انتشارات بیکن، کلمبیا
- (۲) آندرسون، تیم، مترجم، کریم اسمعیلی، (۱۳۹۹)، محور مقاومت به سوی یک خاورمیانه مستقل، کهکشان علم، ایران، تهران
- (۳) خالدی، رشید، (۱۴۰۳)، صدسال جنگ بر سر فلسطین، موسسه فرهنگی هنری جهان کتاب
- (۴) هروب خالد، (۲۰۰۶)، حماس: راهنمای مبتدیان، ویرایش دوم، انتشارات پلوتو، بریتانیا
- (۵) حافظ نیا، محمدرضا، (۱۳۹۲)، جغرافیای سیاسی ایران، انتشارات سمت، ایران، تهران
- (۶) حسینی، نوین، (۱۳۸۰)، اسرائیل در صلح با جهان عرب، انتشارات بسیج منطقه ۳
- (۷) فشاهی مرجانه، (۲۰۲۳)، نگرش تاریخی به چپ در فلسطین و اسرائیل، انتشارات مردم نگار
- (۸) کارتر جیمی، (۲۰۰۶)، فلسطین: صلح نه آپارتاید، انتشارات نشر ثالث
- (۹) صدرالدین کرمی محمد مهدی، (۱۴۰۱)، سرنوشت فلسطین، انتشارات کتابستان معرفت
- (۱۰) موسسه فرهنگی حدیث لوح و قلم، (۱۴۰۲)، کتاب روبه پایان، ناشر انقلاب اسلامی
- (۱۱) رستم زاده خسروشاهی، رضا، (۱۳۹۱)، ایدولوژی سیاسی حماس، انتشارات ساقی، ایران، تهران
- (۱۲) مریشایمر جان (۲۰۰۹)، لابی یهود و رئالیسم تهاجمی، انتشارات دانشگاه امام صادق
- (۱۳) اور تمرا بی، مترجم پریسا صیادی، ۱۳۹۹، منازعه فلسطین و اسرائیل، انتشارات ققنوس
- (۱۴) سعید ادوارد، مترجم: شهدیان، حامد، (۱۴۰۳)، فراتر از واپسین آسمان، انتشارات هرمس
- (۱۵) چامسکی نوام (۱۹۸۳)، مثلث سرنوشت ساز: ایالت متحده، اسرائیل و فلسطینی ها، انتشارات علمی و فرهنگی
- (۱۶) قاسمی، بهزاد، (۱۳۹۶)، ژئوپلیتیک مقاومت و امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران بر اساس گفتمان مقاومت، فصلنامه آفاق امنیت، ۱۱، (۳۸)، ص ۱۱-۱۹
- (۱۷) فلسطین سرزمین اشغالی: سخنرانی دکتر محمد جواد باهنر، تهران، انتشارات حزب جمهوری اسلامی، ۲۳

- ۱۸) هدایتی شهیدانی، مهدی و بابایی، محمدرضا، (۱۳۹۹)، محور مقاومت، انتشارات اندیشه سازان نور، ایران، تهران
- ۱۹) شاپوری، مهدی، (۱۴۰۱)، محور مقاومت: جمهوری اسلامی ایران و نظم منطقه ای، پژوهشکده مطالعات راهبردی، تهران
- ۲۰) صلح میرزایی، سعید، (۱۳۹۸)، اندیشه مقاومت از منظر حضرت آیت الله خامنه ای، انتشارات انقلاب اسلامی، ایران، تهران
- ۲۱) محمدی، حمیدرضا و ناصرپور، محسن، (۱۳۹۸)، جغرافیای مقاومت و بنیان های ژئوپلیتیک ایران، انتشارات اسرار دانش، ایران، تهران
- ۲۲) کالینز، جان ام، (۱۳۸۴) مترجم: محمدرضا آهنی و بهرام محسنی، جغرافیای نظامی (جلد اول)، انتشارات دانشگاه جامع امام حسین، ایران، تهران
- ۲۳) متقی، افشین و عبدالله پور، محمدرضا، (۱۳۹۹) نگرشی نو به ژئوپلیتیک خاورمیانه، انتشارات انجمن ژئوپلیتیک، ایران، تهران
- ۲۴) حاتمی، محمدرضا، و ثمری، محمدرضا، (۱۳۸۹)، مسائل خاورمیانه، انتشارات دانشگاه پیام نور، ایران، تهران
- ۲۵) قطب الدینی، عباس و ذاکری، سیسداقاسم، (۱۳۸۶)، خاورمیانه ۱: ویژه مسائل و چالش های خاورمیانه، موسسه فرهنگی مطابلات و تحقیقات بین المللی ابزار معاصر تهران، ایران، تهران
- ۲۶) چامسکی، نوام و پایه، ایلان، مترجم: عسکری جهقی، محسن، (۱۴۰۲) درباره فلسطین، نشر ثالث، ایران، تهران
- ۲۷) موسوی، سید محمدرضا، (۱۴۰۳)، تاثیر محور مقاومت در تغییر راهبردها و توازن قدرت در منطقه غرب آسیا، پایگاه مجله تخصصی نور، ۲۲، ب، ۳۱۲-۳۳۰
- ۲۸) عزتی، محسن و دیگران، (۱۴۰۳)، طوفان الاقصی و تاثیرات آن بر بحران امنیتی و سیاسی اسرائیل، نشریه سیاست پژوهی جهان اسلام، ۱۱، (۱)، ص ۶-۲۳
- ۲۹) خانی، محمدحسن، (۱۴۰۲)، سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران و تحولات جدید در جبهه مقاومت، نشریه دانش سیاسی، ۱۹، (۲)، ص ۲۰-۳۵
- ۳۰) افتخاری، اصغر و سلیمانی، محمدمهدی، (۱۴۰۰)، تاثیرات سیاسی- امنیتی محور مقاومت بر آسیب پذیریریم صهیونیستی، نشریه آفاق امنیت، ۱۴، (۵۳)، ص ۵۵-۶۰
- ۳۱) لطفی، مهدی و دیگران، (۱۴۰۳)، جریان های مقاومت در غرب آسیا و چالش نقش رهبری ایران در محور مقاومت، نشریه سپهر سیاست، ۱۱، (۱)، ص ۵-۱۳